

nr. 61 herfst 2008

Het Hoornblad

afdeling
Hoorn/West-Friesland

Informatie en mededelingenblad van de KNNV-afdeling Hoorn/West-Friesland

Versijnt 4x per jaar (januari, april, juli en oktober)

Sluitingsdatum kopij: 10 december 2008

Redactie: Jan en Ina Marbus, Dorpsstraat 10A, 1689 EV Zwaag

Egbert Baars, Yellowlaan 24, 1695 HV Blokker

Wim van der Hulst, Van der Bloqueriestraat 3, 1623 JJ Hoorn

e-mail: dehoornbloem@hoorn.knnv.nl of info@hoorn.knnv.nl

Internet: <http://www.knnv.nl/hoorn>

Verzending: Dinie Atsma-Suidema, Elbaweg 51, 1607 MN Hem, ☎ (0228) 54 19 00

Archiefnr. 2008-001HN/04HB

Inhoud van Het Hoornblad Nr. 61

- blz. 3 Activiteitenprogramma
4-6 Toelichting
7 Noordhollandse Natuurdag
7 Een nieuwe Hooiwagen
8 Van de bestuurstafel
9 Themadag Ruimtelijke Ordening
9 Water Natuurlijk biedt kansen voor natuur
10-11 Vlinder- / Libellenwerkgroep
12-13 Plantenwerkgroep
14-15 Korfmossels langs de IJsselmeerkust
15 Slakkenexcursie 6 september
16-17 Natura 2000-excursie op 7 december
18 Zeevang en Natura 2000
19 Goudplevierentelling
19 Natuurwerkdag
20-21 Vogelwerkgroep
21 Kraanvogelexcursie
22 Vogelvide gaat **HUISMUS** redden
23 Vogeldrama's
24 Verslag Texel-excursie
25-26 Groot-Nederlands vogelaarswoordenboek
27 De Specht
28 De Hoornbloem
29-30 Waarnemingen
30 Natuurgidsencursus

Bij de voorplaat: ms Friesland voert ons over het IJsselmeer op zondag 7 december tijdens de Natura-2000-excursie, zie pagina 16-17.

Activiteitenprogramma

OKTOBER

- Zaterdag 4 **Euro Birdwatch**, zie pagina 20
Zaterdag 4 **Mycologische excursies**, zie toelichting
Zaterdag 11 **Mossenexcursie**, zie toelichting
Zondag 12 **Excursie naar De Nek**, zie toelichting
Dinsdag 14 **Lezingavond Paddestoelen** door Martijn Oud, zie toelichting
Woensdag 15 **Plantenwerkgroepbijeenkomst**, zie pagina 12
Donderdag 16 **Vogelwerkgroepavond in "De Breek"** met lezing, zie pagina 20
Vrijdag 24/25 **Nacht van de nacht**, zie pagina 11
Zaterdag 25 **Excursie Zuidpier**, zie toelichting

NOVEMBER

- Zaterdag 1 **Landelijke Natuurwerkdag**, zie pagina 19
Zaterdag 8 **Themadag Wet Ruimtelijke Ordening in Zeist**, zie pagina 9
Zondag 9 **(Trek-)voegeexcursie Den Oever**, zie toelichting
Dinsdag 11 **Lezingavond Moerascologie** door Inga Tessel en Nick Ruiter, zie toelichting
Woensdag 12 **Plantenwerkgroepbijeenkomst**, zie pagina 12
Donderdag 13 **Vogelwerkgroepavond**, zie pagina 20
Maandag 17 **Vlinderwerkgroepbijeenkomst**, zie pagina 10
Zaterdag 22 **Strandexcursie** (schelpen!), zie toelichting
Zaterdag 29 **SOVON- / VOFF-dag Nijmegen**, zie pagina 20

DECEMBER

- Zondag 7 **Vogel-vaarexcursie over het IJsselmeer**, zie pagina 16 & 17
Dinsdag 9 **Lezingavond over Noord-Atlantic** door Wim Smeets, zie toelichting
Zaterdag 13 **Noordhollandse Natuurdag**, Sloterdijk, zie pagina 7
Woensdag 17 **Plantenwerkgroepbijeenkomst**, zie pagina 12
Donderdag 18 **Vogelwerkgroepavond**, zie pagina 20

JANUARI 2009

- Zondag 4 **Nieuwjaarswandeling vanuit "De Breek" in Etersheim**, zie toelichting
Zaterdag 17 **Wandeling rond Marken**, zie toelichting

Toelichting activiteitenprogramma

De lezingen worden - tenzij anders vermeld - gehouden in de oefenzaal van de Hoornse Harmonie, Achterstraat 43 - 45 te Hoorn. Zaal open om 19:30 uur.
Er wordt in de zaal niet gerookt.

De meeste excursies starten bij de kleine P aan het Dampten in Hoorn, even voorbij de begraafplaats. Vanaf de trein (en de fietsenstalling) is het 8 minuten lopen.
Bel bij twijfelachtig weer even naar de vermelde contactpersoon.

Zaterdag 4 oktober: Jubileumexcursies van de landelijke Mycologische ver.
Kijk op www.mycologen.nl/jubileum

Zaterdag 11 oktober: Mossenexcursie West-Friesland 1

Uit West-Friesland zijn nog weinig mossen bekend. Vandaag bezoeken we onder leiding van Niko Buiten een uurhok (19-16) in West-Friesland waaruit nog geen mossen bekend zijn. In Spanbroek en elders in het uurhok bezoeken we woonwijken, parkjes en begraafplaatsen om te zien welke mossen er groeien. De excursie is geschikt voor beginners. Neem eten, drinken, loepje, flora en eventueel iets tegen de regen mee. We verzamelen om 10:00 uur bij NS-station Obdam. Voor verdere inlichtingen en opgave: Niko Buiten (023 - 540 32 66 / 06 - 126 452 87) of via de site www.blwg.nl. Deze excursie is de eerste van een triologie in West-Friesland.

Zondag 12 oktober: Wandeling rond De Nek.

Een wandelexcursie die rond het vogelgebied De Nek gaat en over de Westfriese Omringdijk. De dijk, die momenteel verstevigd wordt en moeilijk toegankelijk is. Op zondag kunnen wij er echter goed wandelen. In deze tijd van het jaar kunnen we veel vogels bewonderen. Zo zullen er buiten de **KOKMEEUWEN** en ganzen veel soorten eenden te zien zijn. **HAVIK** en **SPERWER** jagen hier regelmatig en wellicht laat de **ROERDOMP** zich zien. We parkeren de auto's onder aan de dijk bij Schellinkhout, vandaar wandelen we over de Omringdijk en komen via de grasdijk weer bij onze auto's. Vertrek om 09:00 uur vanaf de parkeerplaats aan het Dampten, rond 13:00 uur zijn we weer terug. Informatie bij Trudy Winthorst, 06 - 108 255 68 of Ofra Carmi (0227) 54 10 07. e-mail: trudywinthorst@quicknet.nl of o.carmi@quicknet.nl

Dinsdag 14 oktober: lezing "Mycoflora in vogelvlucht" door Martijn Oud, lid van de KNNV afdeling Alkmaar en gedegen paddestoelenkenner.

Verschillende groepen paddestoelen zullen worden behandeld. Alle foto's zijn gemaakt in de Staatsbossen van Schoorl en Bergen waar zeer zeldzame soorten voorkomen. Ook wordt verteld welke boeken er op dit gebied te verkrijgen zijn.

Zaterdag 25 oktober: Excursie zuidpier IJmuiden

Vandaag gaan wij naar de Zuidpier van IJmuiden. Deze keer zullen wij weer eens proberen om naar het einde van de pier te lopen afhankelijk van het weer. Met een beetje stormachtige omstandigheden kunnen wij misschien jagers en verschillende meeuwensoorten te zien krijgen. Als de pier is afgesloten moeten wij het doen met een stukje strand en het binnenduinmeer. Ook hier kunnen allerlei leuke vogelsoorten gezien worden.

Vertrek van het Dampten om 09:00 uur. Terug halverwege de middag. Voor informatie: Ko van Gent (0229) 24 58 85, e-mail: jt.van.gent@quicknet.nl

Zondag 9 november: Excursie Den Oever

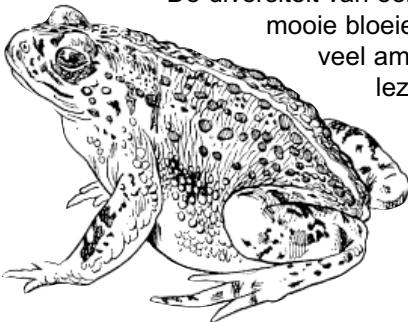
Vandaag willen we de vogeltrek over de Waddenzee gaan bekijken bij Den Oever. Bij goede wind zijn daar het afgelopen jaar heel wat leuke soorten voorbijgekomen, zoals **MIDDELSTE JAGER**, **KLEINE ALK**, **DRIETEENMEEUW**, **PARELDUIKER**, **ROODKEELDUIKER**, **JAN-VAN-GENT** etc. Afhankelijk van hoeveel er langs komt blijven we hier even. Daarna willen we het nieuwe topgebiedje bij Den Oever bezoeken. De Dijkgatsweide, is een 64 hectare groot gebied tussen het Robbenoordbos en het Dijkgatbos in de Wieringermeer, het is tussen augustus 2007 en mei 2008 ingericht als natuurgebied. Dit nieuwe landschap verbindt de beide bossen, voor natuur en recreatie. Ook is een oude Zuiderzeekreek in ere hersteld. Elk jaargetijde biedt hier andere soorten en een bezoek is dus zeker de moeite waard. We vertrekken deze dag vroeg omdat we met zonsopgang bij Den Oever willen zijn.

Vertrek om 07:30 uur vanaf het Dampten. Voor informatie: Trudy Winthorst 06 - 108 255 68, e-mail: trudywinthorst@quicknet.nl

Dinsdag 11 november: Lezing "Moerascologie" door Inga Tessel en Nick Ruiter, Hobrede.

Moeras, de grens tussen water en land. Een soort natuur die erg divers is door verschil in grond of water. Onze eigen afdelingsleden Inga Tessel en Nick Ruiter zijn ook lid van de landelijke moeraswerkgroep van de KNNV. Inga is in het veen-weidengebied een freelancer en verzorgt natuurexcusies voor basisscholen en volwassenen. Nick is in zijn vrije tijd amateurfotograaf. Samen delen zij de liefde voor natuur en het struinen in moerassen.

De diversiteit van een moeras kan heel groot zijn. Buiten vele mooie bloeiende planten leven er in de moerassen ook veel amfibieën, vlinders en libellen. Tijdens deze lezing laten ze een ontdekkingstocht zien door de moerassen. Wat voor effect heeft water op het leefgebied en alles wat erbij hoort? In deze lezing mooie foto's van flora en fauna van moerassen in Nederland en daarbuiten.

Zaterdag 22 november: Excursie Schelpen zoeken aan het strand van de Donkere duinen (Den Helder)

Dit strand is dit afgelopen voorjaar opgespoten met zand uit de diepere wateren van de Noordzee. Wie wil dit nou niet met eigen ogen onderzoeken?

Voordat we een schelp een naam kunnen geven zijn er een paar punten waar we op letten zoals de vorm, mantellijn, slottanden en evtueel kleur. Natuurlijk zijn er ook andere vondsten mogelijk; denk aan allerlei waterplanten, eieren en mooi gevormde stukken hout enzovoort. Dus - afhankelijk van het weer - wind- en regenkleding en laarzen aan, en een lunchpakketje, want stel je voor, het is lekker weer en de vondsten niet te overzien... ja, dan duurt de rit wat langer. Vertrek van het Dampten om 09:00 uur. Voor informatie: Willeke van Gent (0229) 24 58 85, e-mail: jt.van.gent@quicknet.nl.

Dinsdag 9 december: Lezing "Noordatlantische eilanden en Spitsbergen" door Wim Smeets, Bunschoten

Wim Smeets kan bogen op vele jaren ervaring als natuurfotograaf en reisleader bij vogelreizen. Daarnaast is hij auteur en redacteur van het vogelblad "het Vogeljaar" en samensteller van de Vogelkalender.

Vanavond toont Wim door middel van overvloeiotechniek een spectaculair beeldverslag van een tweetal reizen naar de Noordatlantische eilanden Far Ohr, Jan Mayen, Beren-eiland en Spitsbergen. In beeld komen veel indrukwekkende arctische landschappen, ontluikende bloemen (veel steenbreeksoorten), broedende vogels en zee-zoogdieren in hun element. Een aantal dia's uit deze serie haalden de Vogelkalender, waaronder de voorpagina.

Zondag 4 januari 2009: Nieuwjaarswandeling

Onze traditionele nieuwjaarswandeling voert ons dit keer naar "De Breek".

We vertrekken om 10:00 uur (!) vanaf het Dampten naar "De Breek", waarvandaan we de pontjeswandeling lopen, met na afloop wat eten / drinken in "De Breek". Voor informatie: Anneloes ter Horst (0226) 45 29 90. Last minute: 06 - 176 280 20, e-mail: anneloes59@planet.nl

Zaterdag 17 januari 2009: wandeling rond Marken

De tijden dat het IJsselmeer dicht ligt met ijs lijken ver achter ons te liggen.

Maar misschien gebeurt het dit jaar weer eens en in dat geval kunnen we bergen kruierend ijs verwachten. Is dat niet geval dan blijft het rondje Marken een erg mooie wandeling. We wandelen vanaf het dorp een rondje over het eiland naar het Paard van Marken (vuurtoren).

Vertrek vanaf de parkeerplaats aan het Dampten om 09:00 uur. Terug halverwege de middag.

Voor informatie: Eric de Vroome (0229) 57 10 78, e-mail: de.vroome@quicknet.nl

Noordhollandse natuurdag

Op zaterdag 13 december organiseert de POFF de vijfde Noordhollandse Natuurdag. Deze wordt weer gehouden in de Aristozalen bij station A'dam Sloterdijk. Het programma bevat, naast uitgebreide wandelgangen met informatie-markt, een lezingprogramma met 10 sprekers verdeeld over 2 zalen.

Vooraf de stand van zaken bij het maken van verspreidingsatlassen van vogels, vlinders en zoogdieren zal aan de orde komen.

Tot slot vertoont Bert Prijs schitterende digitale opnamen van insecten.

De KNNV afdeling Alkmaar zal verslag doen van haar muurplanteninventarisaties.

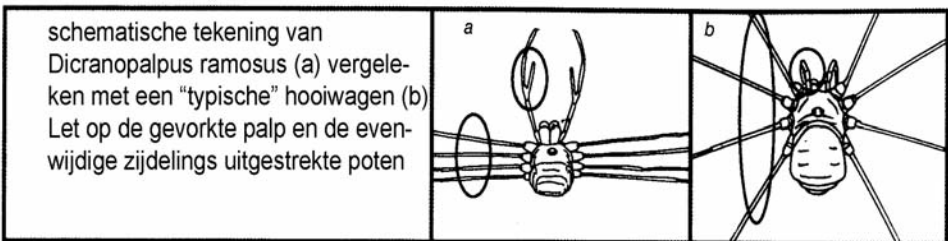

Paardehaartaailing

Een gedetailleerd programma volgt binnenkort op onze website.

Een nieuwe hooiwagen

In het Noordhollands natuurmagazine Tussen Duin & Dijk is in 2006 een stukje over *Dicranopalpus ramosus* verschenen. Deze hooiwagen is een vrij nieuwe soort in Nederland. In 1993 voor het eerst hier waargenomen en sinds 2003 volgden wat nieuwe waarnemingen. Oorspronkelijk is deze hooiwagen afkomstig rond de westelijke Middellandse Zee, maar nu ook bekend uit Marokko, Spanje, Portugal, Engeland, Frankrijk, België, Duitsland en Nederland. In 2005 werd de eerste *Dicranopalpus ramosus* in Noord-Holland gevonden in Purmerend. Daarna volgden meldingen in Bloemendaal, Bergen, Alkmaar en Petten. De soort lijkt zich dus via de duinen naar het noorden uit te breiden. *Dicranopalpus ramosus* is een hooiwagen die opvalt door zijn bijzondere rusthouding.

Heeft u ook een *Dicranopalpus ramosus* gezien? Geef dit dan door aan de natuurhistorisch secretaris.

Van de Bestuurstafel

Het nieuwe verenigingsseizoen komt alweer uit de startblokken. Na een welverdiende vakantie (althans naar mijn mening!) kwam het bestuur op 20 augustus in het “praathuis” (dit is een opmerking van onze secretaris) bij elkaar.

Deze vergadering stond in het teken van mogelijke gebeurtenissen tijdens onze afwezigheid en het gladstrijken van enkele rimpeltjes in het aanstaande activiteitenprogramma. U zult een en ander tegenkomen wanneer u dit “Hoornblad” verder doorneemt.

Een ander punt dat passeerde was dat Cor v.d. Velden te kennis heeft gegeven om op de a.s. jaarvergadering zijn aftreden af te kondigen. Hij kan zijn activiteiten voor de afdeling heel moeilijk met zijn werk combineren. Dat is uiteraard heel erg jammer. We hebben een heel fijne ploeg mensen die goed op elkaar is ingespeeld. Daardoor gaan we dan ook gezellig met elkaar om. Maar we zullen dit moeten accepteren.

Dat houdt uiteraard in dat wij iemand zoeken die zijn plaats zou willen innemen. Vanaf deze plek willen wij degenen die ook eens iets anders willen doen en een deel van hun vrije tijd beschikbaar willen stellen, de gelegenheid bieden eens met mij of andere bestuursleden contact op te nemen of dit iets voor hem / haar zou kunnen zijn.

Een heel ander punt vormen de aanstaande Waterschapsverkiezingen. Deze gaan dit jaar geheel anders dan we gewend zijn. Er wordt niet meer gestemd op personen maar op partijen. Een van die partijen is “Water Natuurlijk”. Het behoeft niet te worden gezegd dat we allemaal water nodig hebben. Economie, natuur, en daarnaast bescherming tegen het water. Maar ook leven met het water. Dat houdt in dat aandacht nodig is voor de kwaliteit van onze dijken. Enfin daar hebben we allemaal inmiddels kennis meegemaakt in onze directe omgeving. En mogelijkheden om hier en daar water bij calamiteiten op te vangen en af te voeren.

Stufzwam

In ons district (boven het Noordzeekanaal) wordt deze partij vertegenwoordigd door drs. Lydia Snuijf. Zij is een heel goede bekende bij de Dienst Landelijk Gebied. En zij is met dit onderwerp bijzonder goed op de hoogte. Kandidaten en prominente KNNV'ers in Noord-Holland zijn: Rutger Polder en Finette van der Heide. Misschien voor u een reden om toch naar de Waterschapsverkiezingen te gaan in aanstaande november.

Michel Kleij, voorzitter.

Themadag Ruimtelijke Ordening

De Natuurbeschermingscommissie (NBC) van de KNNV organiseert een themadag over de nieuwe wet Ruimtelijke Ordening.

Betrokkenen en belangstellenden van binnen en buiten de KNNV worden uitgenodigd aan deze studiedag deel te nemen. Deze is op **zaterdag 8 november in Zeist**, gebouw Antropia, dit is tegenover het NS-station Driebergen-Zeist. Deelnamekosten € 15,- excl. Lunch (KNNV-leden € 10,-).

De centrale vraag is of de bescherming van natuur en landschap met de nieuwe wet RO verbetert dan wel verslechtert. Wat kan er aan bedreigde natuur en landschap worden gedaan met de wet in de hand? Informatie zal worden gegeven over de nieuwe planvormen, procedures en mogelijkheden tot indienen van zienswijzen. In workshops zullen onderdelen worden uitgediept en kunnen ervaringen worden uitgewisseld.

's Morgens zullen er voordrachten zijn over de nieuwe wet door een vertegenwoordiger van het Min. VROM, over de relatie met natuurbeschermingswetten en de invloed van natuurbeschermingsorganisaties op de nieuwe wet RO. Na de lunch zijn er twee sessies met workshops waaruit u kunt kiezen. Zaal open vanaf 09:45 uur. Het programma duurt tot circa 16:00 uur.

Kijk voor programma en routebeschrijving op www.knnv.nl (klik rechtsboven op themadag). Aanmelden: bureau@knnv.nl of 030 - 231 47 97 met vermelding van workshops naar keuze.

biedt kansen voor natuur

Vanaf 13 t/m 25 november vinden waterschapsverkiezingen plaats. Het gaat hier om Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, afgekort HHNK. HHNK gaat over het waterbeleid. Waterbeheer en waterkwaliteit heb-

ben grote invloed op natuur en landschap. De dynamiek van water beïnvloedt allerlei natuurlijke processen. Daarbij is een grote variatie in natuur ontstaan. Dat hangt samen met water. Deze natuur is zeer kwetsbaar voor ingrepen in de waterhuishouding zoals water-peilverlagingen. Meer informatie over de waterschapsverkiezingen vanaf 13 t/m 25 november kunt u vinden onder www.waternatuurlijk.nl van Water Natuurlijk (incl. kandidatenlijst voor HHNK) en www.hhnk.nl van HHNK. Als u meer wilt weten over de mogelijkheden voor natuur- en landschapsbeheer in samenhang met waterbeheer wordt de website van Landschap Noord-Holland van harte aanbevolen: www.landschapnoordholland.nl.

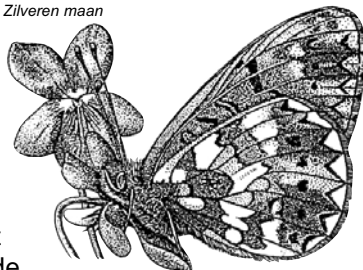
Behalve lijsttrekker Lydia Snuif zijn de volgende prominente KNNV'ers in Noord-Holland ook kandidaat: Rutger Polder (Alkmaar) en Finette van der Heide (Amsterdam). Laat uw "groene" stem niet verloren gaan!

Vlinder-/Libellenwerkgroep

Nu de herfst zijn intrede heeft gedaan, loopt de vliegtijd van de vlinders weer ten einde. Deze zomer zijn er gelukkig nog wel enkele leuke waarnemingen verricht, zoals een grote groep **ICARUSBLAUWTJES** nabij het Overhoekse bos op de grens van Onderdijk en Wervershoof en diverse **BONTE ZANDOOGJES** in West-Friesland. En wat de denken van een **ZILVEREN MAAN** op het Zanddepot? Maar al met al sluit de balans voor de meeste dagvlinders dit jaar waarschijnlijk niet positief.

Zilveren maan

De bekende juni-dip duurde dit jaar van mei tot en met augustus! En dat geldt helaas voor een groot deel van Noordwest Europa. Hopelijk zal de vlinderpopulatie zich in de komende jaren weer herstellen.

Henny van der Groep deelt mee dat ze door omstandigheden het stokje van coördinator tijdelijk moet overdragen aan een ander. Wie voelt zich geroepen? Op 15 september hebben we weer de eerste werkgroepavond na de zomervakantie gehouden.

Van reizen naar Hongarije werden leuke foto's en dia's gepresenteerd. De Nachtvliedernachten waren redelijk succesvol. 25 juli en 29 augustus in Scharwoude (zie elders in dit blad) en ook op 29 augustus samen met het IVN in het Streekbos. In het Streekbos waren een **KLEINE GROENUIL**, twee **ESSENGOUDUILEN** en acht **APPELTAKKEN** de sterren van de avond.

Er wordt hard gewerkt aan de vlinderatlas. Er is van de 17 doelsoorten een aardig beeld van de verspreiding in ons waarneemgebied gekomen. Voor de vele vlinder-liefhebbers is het een schone taak om dit verspreidingsbeeld voor een langere periode te blijven bijstellen door verdere waarnemingen.

Vanaf volgend jaar willen we een publieksactie gaan organiseren om ook een verspreidingsbeeld te krijgen van de libellen in onze omgeving. Te beginnen met de gemakkelijkere groep: de juffers. De eerste stappen voor een waarneemkaart zijn al gezet.

Hopelijk ziet iedereen kans voor **17 november** alle vlinder- en libellenwaarnemingen, tot dan toe gedaan, bij de natuurhistorisch secretaris ingeleverd te hebben. Op die datum begint om **20:00 uur**, namelijk de eerstvolgende **werkgroep-bijeenkomst** op het vertrouwde adres in de Hoornbloem, Dorpsstraat 10A te Zwaag. Op het programma staan onder andere de voortgang van de vlinderatlas, de ontwikkelingen ten aanzien van de jufferinventarisatie en de uitwisseling van de laatste waarnemingen. Iedereen is hier natuurlijk weer van harte welkom!

Ad Roobeek

Tijgers, Beren en Kamelen

op Suyderbraeck

Beren, tijgers en kamelen. Het klinkt exotisch en ver weg maar niets is minder waar. Tijdens twee nachtvliedervangavonden op Suyderbraeck zijn we ze tegen gekomen.

KLEINE BEER, WITTE TIJGER en het **KAMEELTJE** zijn maar een paar van de gevangen soorten.

De eerste avond was 26 juli. Een mooie avond en mooi in de Pijlstaartentijd. Helaas begon het rond middernacht te regenen waardoor we alles uit moesten zetten en we geen Pijlstaarten hebben gevangen. De **BRUINE VIERBANDSPANNER, HUISMOEDER, WILGENHERMELIJNVLINDER, RIETVINK, EGELSKOPBOORDER, KLEINE BEER, WITTE TIJGER** en **GEWONE BANDSPANNER** zijn wel in de val gelopen. Wat wel leuk was was het feit dat het licht ook een **HOORNAARZWEFFVLIEG** en een **GROENE SABELSPRINKHAAN** aanlokte en dat er twee **RANSUILEN** opvlogen tijdens een van de nachtelijke wandelingen.

Op de tweede avond op 29 augustus (de nacht van de nachtvliedervang) bleef het wel droog alleen werd het vrij snel koud en vloog er niets meer. De **TERE ZOMERVLINDER, PUNTIGE ZOOMSPANNER, BRUINE SNUITUIL, EGALE STOFUIL, GEWONE BREEDVLEUGELUIL, BLEKE GRASUIL, VIERKANTVLEKUIL, HUISMOEDER, IEPENTAKVLINDER, LIEVELING, KAMEELTJE** en de **ZWARTVLAKWORTELVLINDER** traptte deze avond in de val.

Twee mooie avonden met wederom nieuwe soorten voor het gebied.

Bastaardsatijnvlinder

Jan-Pieter de Krijger

Mag het licht uit... ?

De nacht van 24 op 25 oktober as. is de "Nacht van de Nacht", met andere woorden: we vragen aandacht voor de duisternis.

Ons ecosysteem is gebaseerd op een aantal natuurlijke gegevens. We spreken ook wel van a-biotische factoren van het milieu: mineralen in de bodem (voedselrijkdom, zuurgraad), waterkwaliteit en -hoeveelheid, en bijvoorbeeld lichtinvloed van de zon. De lichtprikkel doet zaden kiemen, planten groeien en maakt koolzuurassimilatie mogelijk. Bij dieren regelt het toenemende licht in het voorjaar de hormoonhuishouding. En die oerklok van licht en donker wordt door menselijk handelen teniet gedaan. Veel kassen met assimilatielampen worden nu al afgeschermd. Nu de straatlantaarns nog... Zijn die langs de A7 nou echt nodig?

Er is ook een nachtfotowedstrijd zie:
www.laathetdonkerdonker.nl

Plantenwerkgroep

We hebben als plantenwerkgroep de zomer afgesloten met nog twee excursies: één in de tuin van Dinie Atsma in Hem, waar we een aantal bomen op naam hebben gebracht en de andere op de IJsselmeerdijk op de hoogte van het "Landje van Naber".

In juli zijn we ook nog met een aantal mensen de muurbegroeiing in Hoorn opnieuw wezen inventariseren. Dit was ook al gebeurd in 1984 en 1993, zodat we de ontwikkeling enigszins kunnen volgen. Wat opviel was de dichte varenbegroeiing aan de Doelenkade en het **GEWOON GLIDKRUID** ook op de Doelenkade, maar vooral aan de buitenkant van het Baatland.

De wintermaanden gebruiken we om binnenskamers onze kennis van specifieke plantengroepen op te poetsen:

15 oktober: grassen en zeggen

12 oktober: varens

17 december: werken met de microscoop: algen/wieren

21 januari: korstmossen

Voor alle bijeenkomsten (behalve december) geldt: als je het hebt graag (gedroogd) materiaal meenemen. Alle keren komen we bijeen in De Hoornbloem; Dorpsstraat 10A, Zwaag van 14:30 tot 16:30 uur.

In het vorige Hoornblad deden we een oproep om **Orchideeën te melden**. Als je nog waarnemingen hebt: voer ze alsjeblieft in via onze website, of als je dat niet lukt, geef ze dan aan mij door. Ook waarnemingen van andere planten zijn welkom!

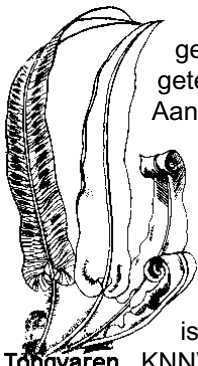
*Coördinator Pl.werkgr. a.i. Anneloes ter Horst
telefoon: 0226-452990, e-mail: anneloes59@planet.nl*

Muurplanteninventarisaties

Na de zoveelste inventarisatieronde in Hoorn wordt dit najaar gewerkt aan rapportage. Het is de bedoeling de gegevens van alle getelde jaren op een rijtje te zetten en overzichtelijk te presenteren.

Aan de gemeente en het hoogheemraadschap moet bekend worden gemaakt wat onze bevindingen zijn met het voorkomen van beschermde muurplanten. Daarna kunnen we onze aandacht weer eens richten op de muurbegroeiing van Medemblik en Enkhuizen. Daar hebben we al enige jaren geen totaal overzicht meer van.

Wat er kan gebeuren wanneer een overheid niet geïnformeerd is of kritisch gevolgd wordt, zagen we half september tijdens een

Tongvaren

KNNV-activiteit bij het Amstelmeer. Het westelijk deel van de

Amstelmeerdijk was een zeer rijke groeiplaats van **ZWARTSTEELVAREN** en ook wel **TONGVAREN** en **WIJFJESVAREN**. In 2007 is de dijk vernieuwd

en de steenglooiing vervangen.... we vonden nu nog 1 **TONGVAREN**!

Jan Marbus

Discussie

exoten een plaagplant of verrijking?

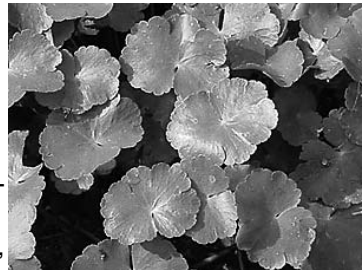
De geleerden zijn het niet met elkaar eens. De discussie gaat dus nog voort. Hier volgen enkele visies.

WATERSCHAP RUIMT EXOOT OP Noordhollands Dagblad (28-07-2007)

Julianadorp - Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier heeft gisteren uit het water tussen Boterzwin en Callantsoog ervaart een grote hoeveelheid **GROOT TEUNISBLAD** verwijderd. Deze waterplant komt van oorsprong uit Zuid Amerika en kan zich, eenmaal in onze omgeving gevestigd, enorm snel uitbreiden. Deze exoot staat bij waterschappen hoog in de top tien van zogeheten "plaagplanten". Door hun ongebreidelde groei verstikken ze het waterleven. In de herfst, als de planten afsterven, kan de rottende plantenmassa ernstige zuurstofloosheid veroorzaken. Met als gevolg massale vissterfte. De velden waterplanten belemmeren bovendien de doorstroming, terwijl adequate waterafvoer een kerntaak is van het waterschap. Dichtgegroeide waterpartijen kunnen in tijden van hevige regelval tot wateroverlast leiden.

DE GROTE WATERNAVEL IS EEN ZEGEN Nederlands Dagblad (09-05-2008)

De **GROTE WATERNAVEL** was tot 1994 onbekend in ons land. Toen is de plant voor het eerst ontdekt in "het wild". De waterplant is vanuit het zuiden van de Verenigde Staten hier ingevoerd door tuincentra als sierplant voor vijvers. Sindsdien komt de plant ook voor in de provincies Noord-Brabant, Gelderland en Zuid-Holland. De waterschappen zijn daar zacht gezegd niet blij mee en doen er alles aan om sloten en plassen vrij te houden van deze woekeraar.

Onterecht, meent Sietze Leeftang, ooit oprichter van de Kleine Aarde en nu voorzitter van De Twaalf Ambachten in Boxtel, een stichting die ijvert voor duurzame technologie. *"De plant haalt organische stoffen uit het water en vangt zeer effectief het uit de bodem opborrelende methaangas op. De aan de wortels levende bacteriën zetten dit broeikasgas om in koolstofdioxide, wat de plant gebruikt om te groeien."* Hij verwijst naar studies van de Gentse hoogleraar Jean de Maeseneer. In het ernstig verontreinigde kanaal de Langelede bij Wachtebeke voltrok zich in de jaren negentig een klein wonder, aldus Leeftang. *"Het langzaam tussen de Waternavelmatten stromende, geelgroene water mondde na kilometers via een duiker uit in het verlengde van het kanaal, waar het kristalhelder was en vol uitbundig waterleven. Omdat de voortwoekerende exoot alle negatieve aandacht van de waterbeheerders trok, bleef dat verschijnsel onopgemerkt."*

Korfmosfels op de strandjes

langs de IJsselmeerkust

Wie kent ze niet: de strandjes langs de IJsselmeerdijk? Hoorn, Schellinkhout, Venhuizen, Enkhuizen, Andijk, Wervershoof. Sommige dienen nog steeds als openluchtzwembad, andere zijn zo maar een klein stukje zand langs de dijk, waarvan de lokale jeugd op een zonnige dag profiteert om in het water te ploeteren.

Ik ben zelf nooit een echte liefhebber van zwemmen geweest, maar toch bezocht ik wel de strandjes. Nee, niet om stiekum naar de mooie meisjes te kijken, ofschoon dat natuurlijk ook zijn bekoring had, maar om het aanspoelsel te onderzoeken. Wat dat betreft, zijn deze strandjes namelijk uniek omdat het er vol ligt met een mengsel van oude brakwatermollusken uit de voormalige Zuiderzee en de meer recente weekdieren van het IJsselmeer. Ook kon je daar in het aanspoelsel met wat geluk zo nu en dan een oude munt of pijpenkop aantreffen.

In de laatste jaren is daar iets nieuws bijgekomen: de **KORFMOSSEL**. Of eigenlijk moeten we in het meervoud spreken, want in de laatste 20 jaar zijn in Nederland twee soorten Korfmosfels aangetroffen: de **TOEGEKNEPEN KORFMOSSEL** (*Corbicula fluminalis*) (Müller, 1774) en de **AZIATISCHE KORFMOSSEL** (*Corbicula fluminea*) (Müller, 1774). De wetenschappelijke namen zijn nog al verwarrend omdat ze veel op elkaar lijken, terwijl ze beide ook van Aziatische oorsprong zijn. Ook in hun verspreiding in Nederland

doen ze niet voor elkaar onder, want beide komen vooral in de grote rivieren met hun zijrivieren voor en rondom Amsterdam.

Uit het IJsselmeer is tot nog toe alleen de **AZIATISCHE KORFMOSSEL** bekend geworden. Niet alleen komt zij vooral in het Buiten IJ voor bij Amsterdam, maar ook nabij de monding van de IJssel.

In het onderzoeksgebied van de KNNV afdeling Hoorn/West-Friesland heeft Henk Hortensius, medewerker van het Zuiderzeemuseum, de **AZIATISCHE KORFMOSSEL** aangetroffen in de haven van het museum (Anoniem, 2006) en André Jansen uit Bovenkarspel vond dit mosseltje op het strandje van Venhuizen, welke vindplaats enkele maanden later bevestigd kon worden door Cor Karnekamp (Diemen) (Karnekamp, 2006).

De vraag luidt: Waar komt de **AZIATISCHE KORFMOSSEL** nog meer voor in aanspoelsel op de strandjes? Deze soort is gemakkelijk te onderscheiden van alle

andere schelpen, die aanspoelen op de strandjes, door de vorm van de schelp, de concentrische ribbels en vooral door de kleur van de binnenzijde van verse schelpjes: een opvallend blauw-paars. Zelfs onder de verkleurde Zuiderzeeschelpen komt niets voor dat op een **KORFMOSSEL** lijkt. De grootte van de **KORFMOSSEL** varieert van 15 tot 50 mm, maar meestal is het aangespoelde materiaal niet groter dan 15 tot 25 mm.

Wie kan aanvullende gegevens verstrekken wat betreft het voorkomen van deze invasieve soort in West-Friesland? Men moet er rekening mee houden dat **KORF-MOSSELS** ook via de inwateringssluizen in West-Friesland kunnen doordringen. De dichtsbijzijnde "inlandse" vindplaats van de **AZIATISCHE KORFMOSSEL** ligt in de Markervaart bij De Woude (van Peursen, 2007). Zelf ben ik van plan om tijdens mijn komend bezoek aan Nederland een deel van de strandjes te onderzoeken.

Henk Mienis

Literatuur

- Anoniem, 2006. Enkhuizer vindt uitheemse schelp. Noordhollands Dagblad (1 mei 2006). [Dit verslag is integraal opgenomen in Karnekamp, 2006]
- Karnekamp, C., 2006. Corbicula fluminea (Müller, 1774) in het IJsselmeer bij Enkhuizen Noord-Holland. De Kreukel, 42 (7-8): 117-122
- Peursen, A.D.P. van, 2007. Corbicula's een kleine correctie en een (nog) onopgeloste vraag. De Kreukel, 43 (2): 23-25

Adres van de schrijver: Mollusc Collection, National Collections of Natural History, Dept. Zoology, Tel Aviv University, IL-69978 Tel Aviv, Israel, en National Mollusc Collection, Dept. Evolution, Systematics & Ecology, Hebrew University of Jerusalem, IL-91904 Jerusalem, Israel. E-mail: mienis@netzer.org.il
Alternatief adres in Nederland: p/a Scholeksterhof 36, 1444 AS Purmerend.

Slakkenexcursie 6 september

Voor het eerst deed ik - samen met Dinie Atsma - mee aan een heuse malacologische excursie met echte kenners. In de duinbossen in Bakkum werd minutieus gekeken naar slakjes op bomen, in het strooisel, onder stenen en op muren van bunkers. Op de parkeerplaats van Johannishof bleken twee **IEPEN** de leefplek te zijn van een heel klein en bijzonder slakje: het **VERGETEN SCHORSHOORNTJE**.

Ook konden we de geur van de **KNOFLOOKSLAK** goed waarnemen. Verder veel leuke voor mij nieuwe slakken gezien, zoals **PUNTSLAK** en **STEKELSLAK**. Een interessante excursie met mensen die graag hun kennis met je willen delen.

Zie ook: www.spirula.nl

Ina Marbus

Vaarexcursie over het IJsselmeer

In het kader van het Natura 2000-project van de KNNV heeft onze afdeling het IJsselmeer als object toegewezen gekregen. De bedoeling is aan het publiek uit te leggen wat de bijzondere natuurwaarden zijn van de betreffende Natura 2000-gebieden. Daarom hebben we in het voorjaar excursies gehouden naar de Vooroever om de orchideeënpracht te tonen.

Dat het IJsselmeer van levensbelang is voor tienduizenden zwanen, ganzen, eenden, futen en aalscholvers willen we met een tweede excursieronde duidelijk maken. Daarom organiseren we op **zondag 7 december** een boottocht over het IJsselmeer met ms. Friesland, dit is de oude veerboot naar Terschelling.

De route is onder voorbehoud van de weersomstandigheden, langs De Ven, de Vooroever, om De Kreupel naar de Friese kust met Mokkebank en Steile Bank. Daarna langs de Val van Urk en het Enkhuizer Zand terug. Deze tocht duurt 5 uur en het vertrek is om 10:30 uur.

SBB verleent medewerking in de persoon van Leon Kelder, die meegaat als beheerder van De Kreupel. Ook met RIZA / RWS lopen contacten om te bezien waaruit hun medewerking kan bestaan. KNNV leden kunnen mee voor de gereduceerde prijs van € 10,- op vertoon van hun ledenkaart. Aanmelden kan via de website www.knnv.nl/hoorn en wie niet over internet beschikt kan bellen met "De Hoornbloem", telefoon: (0229) 23 04 19.

U kunt op het aanmeldingsformulier aangeven of u aan boord een lunch wenst te gebruiken.

Na 30 november vervalt de voorverkoop en zijn de kaarten alleen verkrijgbaar bij het inschepen á € 20,- (KNNV leden € 15,-).

Bedenk wel dat er grote belangstelling voor deze excursie is en het aantal kaarten beperkt is.

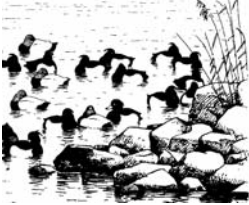

Het programma bevat behalve vogels kijken ook:

- korte beamerpresentaties over de natuur van het IJsselmeer
- een expositie
- uitgebreide informatie- / verkoopstand
- natuarpuzzel

Groep rustende Kulleenden

De Kreupel

Aalscholvers langs Houtribdijk

Smient

Zeevang en Natura 2000

Met een paginagrote aankondiging op 10 september in het Noord-Hollands Dagblad is de aanwijzing van de Natura 2000-gebieden onder het grote publiek gebracht. De Zeevang is 1 van de 29 gebieden die nu ter inzage liggen. Om een volwaardig Natura 2000-gebied te worden moeten vanaf nu tal van procedures doorlopen worden. Vanaf 11 september tot 22 oktober is de inspraakronde opengesteld.

Als KNNV gaan wij onze visie geven over het landschap dat voorkomt in Het Zeevanggebied. Wij geven daarin aan waarom er zoveel vogels in dat landschap voorkomen.

De 40.000 tot 60.000 vogels die in de maanden oktober tot en met maart dagelijks in het gebied verblijven zijn daar niet zo maar even: er is daar een hele gunstige leefomgeving.

De door ons ingediende zienswijze wordt gebruikt om de uiteindelijke aanwijzing vorm te geven. Als KNNV hebben we in de afgelopen jaren veel van de Zeevang-natuurwaarden in kaart gebracht. De maandelijkse Zeevangtellingen in het winter-halfjaar 2000 / 2007 heeft de vogelaantallen haarscherp op papier gezet.

VIJF IN EÉN

Als de definitieve aanwijzing rond is volgt het traject van het maken van een beheersplan. De provincie Noord-Holland is hiervoor de aangewezen instantie. Zij hebben besloten van de Vijf in Laag-Holland gelegen veenweiden / Natura 2000-gebieden: Eilandspolder, Wormer & Jisperveld / Kalverpolder, Polder Westzaan, Polder Zeevang en Ilperveld / Varkensland / Oostzanerveld / Twiske, een gezamenlijk beheersplan op te stellen.

Als KNNV'er en wetlandwacht van De Zeevang probeer ik in de klankbordgroep mee te doen om het beheersplan gunstig voor de Zeevangnatuur te doen uitpakken.

Ben Pronk

Goudplevieren telling 2008

In 2008 vindt weer een Europese goudplevieren telling plaats. Deze telling is de opvolger van de telling van 2003.

In 2003 is ons gehele KNNV-waarnemingsgebied geteld op het aantal daar voorkomende **GOUDPLEVIEREN**. Toen werden in het voorjaar 14.000

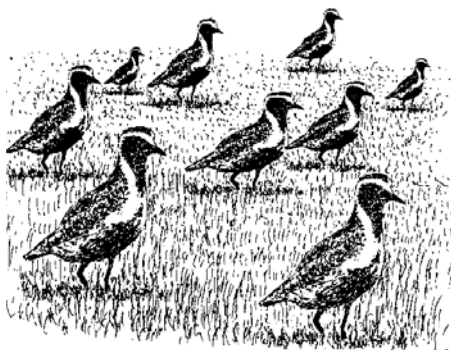
GOUDPLEVIEREN geteld en in november 17.000. Ook in 2008 gaan we proberen deze telling gebiedsdekkend uit te voeren.

GOUDPLEVIEREN zijn echt vogels van het open landschap. In oktober en november vinden we deze prachtige vogels in vaak grote groepen in het agrarisch gebied waar nog veel openheid aanwezig is.

Als KNNV-vogelwerkgroep gaan we de tellers die in 2003 hebben meegewerkt weer uitnodigen het door hen getelde gebiedsdeel nu ook weer te inventariseren.

Diegene die als nieuwe teller mee wil doen kan even mailen naar Ben Pronk. Het levert altijd weer mooie uurtjes bezig zijn in en met de natuur op.

Voor het verslag van 2003: ga naar www.knnv.nl/hoorn, onder verslagen staat het jaarverslag 2003. Hierin staat een verslag van de Goudplevieren telling 2003.

Ben Pronk

e-mail: bdmpronk@hotmail.com

Natuurwerkdag op 1 november

Op 1 november is het weer zo ver. Van 9:45 tot 13:00 uur werken we weer op ons "Landje van Naber" in het kader van de natuurwerkdag. Wat zullen we gaan doen? Rietranden zullen met de zeis worden gemaaid. Het maaisel moet vervolgens worden opgeruimd en eventueel afgevoerd. Ook gaan we hekwerken maken en onderhouden. Verder gaan we afvoerbuizen gangbaar maken en het schelpenstrand onderhouden. En als we nog wat anders vinden .... nemen we dat meteen mee.

Deze dag wordt landelijk gecoördineerd en de organisatie wil graag weten hoeveel mensen er komen werken. Geef je daarom op via www.natuurwerkdag.nl. Daar kan je doorklikken naar het "Landje van Naber" en de rest wijst zich vanzelf.

Voor koffie en thee wordt gezorgd. Neem je zelf laarzen mee?

Jan-Pieter de Krijger

Vogelwerkgroep

De vakanties zijn weer voorbij waar we met gemengde gevoelens aan terug denken. Op de mail is het heel rustig geweest wat bijzondere waarnemingen betreft. Volgens mij hebben de weersinvloeden hierin een belangrijke rol gespeeld.

16 augustus jongstleden was de vogelkijkdag bij de waterberging van Twisk georganiseerd door landschap NH en de KNNV. Het weer werkte goed mee en 59 soorten werden er waargenomen.

Ofra Carmi heeft een informatiefolder samengesteld met een uiteenzetting over het gebied.

Het 5de Vogelfestival werd gehouden op 23 / 24 augustus in de Oostvaardersplassen en was ook een bezoek waard. Veel stands waaronder ook die van onze afdeling werden druk bezocht. Het zonnetje scheen en de temperatuur was goed. In het veld stond een zogenaamd mistnet opgesteld om vogels te vangen en te ringen. Een **VUURGODHAANTJE** vloog er in en nadat deze weer werd vrij gelaten presteerde deze er weer in te vliegen op van de zenuwen natuurlijk.

De Landelijke Dag van SOVON Vogelonderzoek Nederland in combinatie met een VOFF-programma vindt dit jaar plaats op zaterdag 29 november in Concertgebouw de Vereniging te Nijmegen.

Op deze dag zijn er allerlei activiteiten. Voor meer info www.sovon.nl. Op de vwg-avond kan iets over meerijsen geregeld worden.

Volgende vogelgroepsbijeenkomsten op donderdag: **13 november**
Steeds in De Hoornbloem, Dorpsstraat 10A **18 december**
te Zwaag, van 20:00 tot 22:00 uur. **15 januari 09**

Ieder belangstellende KNNV'er is welkom!

Let op: de vwg-bijeenkomst van **donderdag 16 oktober zal zijn in "De Breek"**, Etersheim. Wim Tijssen zal dan verslag doen van zijn deelname aan de ganzen-expeditie naar de toendra van Siberië.

EuroBirdwatch 4 oktober: op deze dag zullen door onze vwg-groep twee trek-telposten worden bemand langs de Omringdijk, bij De Nek en De Ven.

Douwe Greydanus, coördinator vwg
(0228) 72 01 19 of d.greydanus@quicknet.nl

Vogelinventarisaties

Op de vwg-avond in september is gememoreerd dat nog niet van alle tellers de gegevens zijn ontvangen:

- **HUISZWALUW**-inventarisatie- met elkaar hebben we 15 jaar het broeden van deze vogels in West-Friesland bijgehouden. Zorg dat jouw gegevens in deze reeks niet ontbreken: opsturen dus!
- **MUS**-project. Dit **SOVON**-project ging dit jaar voor het eerst van start en er waren ook in ons werkgebied postcodes die geteld werden.
- De **NH**-broedvogelatlas heeft weer een paar km² hokken opgevuld gekregen. Harry Fabritius verzamelt de gegevens. Alle aanvullingen zijn welkom.
- Het winterhalfjaar is gestart met de eerste ganzen/zwanentelling in De Zeevang. Het leverde zo'n 2.500 **GRAUWE GANZEN** en 50 **NIJLGANZEN** op. De teller van **KNOBBELZWANEN** bleef staan op 139.
- Op het Vogefestival lag in de **SOVON**-stand het verzoek om gegevens van de kolonievogels. Met name de **BLAUWE REIGER** is uit ons werkgebied onbekend. Wil iedereen voor deze soort zijn omgeving eens nagaan?
- **IJSVOGEL**-broedgevallen of potentiële locaties. Deze gegevens gaan naar Rutger Polder en Jelle Harder.

*Douwe Greydanus, coördinator vwg
0228) 72 01 19 of d.greydanus@quicknet.nl*

Kraanvogelexcursie Fochteloërveen

12 juli

Ondanks veel nattigheid in de ochtend vertrok om 07:15 uur een groep van 25 enthousiaste KNNV'ers naar het Drents-Friese grensgebied. Na korte introductie in de ontvangstruimte het veld in en waarachtig: droog! Voor Westfriesland is de aanblik van zo'n groot heideterrein al een ervaring. De details - **LAVENDELHEIDE**, **MOERASWOLFSKLAUW**, **ADDERS**, rups **NACHTPAUWOOG** - zorgen voor de verdieping. Veel **PAAPJES** waren te zien en roofvogels, maar nog geen **KRAANVOGELS**. Een flinke hoosbui derde ons niet want we zaten net binnen ons broodje te eten. Daarna liepen we naar de bijzondere uitkijktoren bij Ravenswoud. Mooi uitzicht, geen **SLANGENAREND**, wel **WESPENDEIF** en een bui. Daarna brak de zon door en kwamen de vlinders. De **KRAANVOGELS** (ouders + juv.) liepen wat achter in het land. Voor de meesten al de afsluiting van een mooie tocht. 3 auto's met bemanning reden nog via Giethoorn-noord naar een vogelkijkhut met **LEPELAARS**, **AALSCHOLVERS**, **PURPERREIGERS** en een **GEOORDE FUUT**. Een prachtafsluiting van een geslaagde excursie!

Kranich -
Vogel des Glücks

Jan Marbus

Vogelvide gaat Huismus redden

De Vogelvide wordt aangebracht bij de onderste rij pannen op het dak, ter hoogte van de dakvoet. Simpel gezegd is het een platte nestkast van kunststof die over de gehele breedte van het dak kan worden aangebracht.

Op maat gemaakte invliegopeningen bieden Huismussen toegang tot hun onderkomen. De in kolonie levende vogels kunnen met meerdere tegelijk een nest bouwen in de vide. De Vogelvide voldoet zowel aan de eisen van de **Huismus** als van het Bouwbesluit en kent een aantal geïntegreerde functies zoals:

- past onder alle soorten pannen en op alle soorten pannendaken;
- waarborgt een goede ventilatie van het dak;
- voorkomt dat vogels verder onder de pannen kruipen, zodat vervuiling wordt tegengegaan;
- duurzaam en eenvoudig, zowel in de professionele bouwwereld als door particulieren toe te passen.

De Vogelvide is de afgelopen jaren met goed resultaat getest in Noordwijk, Amsterdam, Alkmaar en Hardenberg.

BOUWBESLUIT

De Vogelvide houdt rekening met de voorschriften in het Bouwbesluit, dat verplicht om openingen in gebouwen groter dan 10 mm dicht te maken. Onder daken gebeurt dit momenteel door het aanbrengen van vogelwering. Producten die voorzien zijn van een lange kunststof kam verhinderen dat **Huismussen** een nest kunnen bouwen onder de pannen. Sinds de komst van het Bouwbesluit zijn honderdduizenden woningen in Nederland voorzien van vogelwering. Als dit doorzet zullen uiteindelijk vrijwel alle Nederlandse daken ongeschikt zijn als broedplaats voor de **Huismus**. Onbedoeld heeft het Bouwbesluit bijgedragen aan de dramatische achteruitgang van de soort.

Ook hier in de regio worden daken aangepakt, zo ook door de Woonschakel. Wil Reus heeft contact met deze onderneming om te zorgen dat de daken voorzien worden van de Vogelvide. Ook mussenpannen kunnen worden aangebracht. Voor de **Huiszwaluw** zijn er ook door zijn inbreng en dat van bewoners kunstnesten opgehangen. Hopelijk zullen de bouwondernemingen het ook meenemen en om toch zo weer een onderkomen te bieden aan de **Huismus**. Ach, ze kunnen toch ook in de bossage nestelen zult u zeggen. Dat is waar, maar waar vind je nog in woonwijken deze dichte begroeiing? Tuinen worden veelal omgeven door schuttingen die niets te bieden hebben... De Vogelvide zal een goede bijdrage kunnen leveren.

Douwe Greydanus

Vogeldrama

In de loop der jaren met vele bezoeken aan de Zuidpier van IJmuiden en de Hondsbossche zeevering groeit er ongewild een verzameling van dramatisch verongelukte vogels. Het is helaas niet alleen olie / teer dat vogels treft en ziek maakt. Ook allerlei kunststof wordt door vogels - door ons onopgemerkt - gegeten.

Het gevolg van menselijk handelen. Het meest schrijnend is het aantreffen van een vogel die verstrikt is geraakt in in vistuig. Haakjes, ankerlood, nylonsoeren zijn moordtuig en worden vooral achteloos achtergelaten als zwerfvuil.

Vogelbescherming in het groot (zeevervuiling) of in het klein (vistuig), er is nog een lange weg te gaan....

Jan Marbus

Meeuw met wulpensnavel. Omdat het dier door een ingeslikte vishaak (waaraan nog een vislood hing) niet meer kon eten en pikken groeide de snavel door.

Stormmeeuw met haak door snavel. Trachtte zich te bevrijden en raakte steeds meer verstrikt.

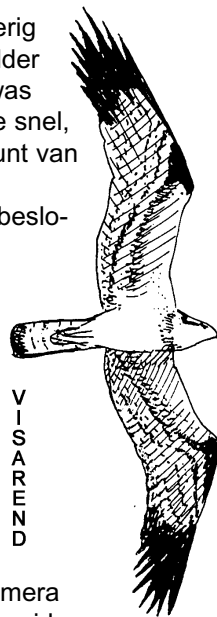
Excursie Texel

Met enkele auto's vertrokken we vanuit Hoorn. Het was miezerig weer maar de voorspelling voor de dag was goed. In Den Helder aangekomen kwam de eerste koffiekanaal al te voorschijn; het was nog steeds niet behaaglijk. De overstek naar Texel gebeurde snel, evenals de loop naar de bus die al gereed stond. Het beginpunt van de excursie zou zijn bij Ecomare maar naarmate wij dat punt naderde, des te harder het begon te regenen. Er werd dan ook besloten om Ecomare te bezoeken.

Nadat de regen was opgehouden zijn we begonnen met wandelen. Langs het strand waar we zeehonden bespeurden, **JAN-VAN-GENTEN** en **ZWARTE ZEE-EENDEN**. In de duinen hebben wij uitleg gekregen over verschillende soorten mossen en planten. En er werd zelfs een **HOLENDUIF** waargenomen en enkele **PAAPJES**.

Bij kleine duinvennetjes waren libellen (o.a. **ZWERVENDE PANTSERJUFFERS**) en er werden heel wat van deze en andere insecten met de fotocamera vast gelegd. Dit gold ook voor de schone jonge meiden die ons vergezelden. De zon had het gewonnen van de bewolking waardoor iedereen volop kon genieten van **LEPELAARS**, **KLEINE ZILVERREIGERS**, **GEOORDE FUUT** en een **IJSVOGELTJE**.

Na het zien van **LAMSOOR** en **ZEEKRAAL** langs de kunst kwamen we weer bij de boot aan. Daar voelden de meesten wel hun benen na een interessante 15 kilometer maar het was zeker de moeite waard geweest.

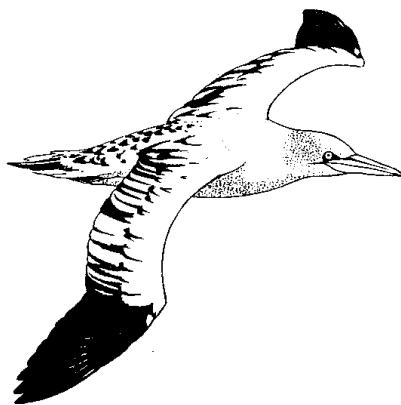

VISAAREND

Afra Sjerps

ZEEKRAAL

Groot Nederlands Vogelaarswoordenboek

Dit is het eerste deel van dit allesomvattende lexikon. Voor sommige KNNV'ers is het vogelaars-jargon misschien gesneden koek, maar de meeste van jullie zullen zich waarschijnlijk toch afvragen waar het over gaat als iemand het over "dippen", "stringen" of "pishen" heeft. Maar zelfs de meest doorgewinterende vogelaar kan hier nog iets van opsteken. Overigens is dit een bewerking van het woordenboek dat eerder verscheen in "Birders: aan de andere kant van de kijker".

Aanhang: De wederhelft van een vogelaar; persoon die meegaat het veld in maar niet actief naar vogels kijkt.

Aanvallend vogelen: Zeldzaamheden zelf willen vinden en daarbij vogelen op plekken waar je een risico neemt jezelf buitenspel te zetten als er (totaal) ergens anders iets wordt gezien. Als in: "Johan is vandaag aanvallend aan het vogelen". Zie ook "Defensief vogelen".

Achterland der fabelen: Aanduiding voor een hypothetische plaats waar waarnemingen van prutsers of niet geverifieerde waarnemingen naar toe verdwijnen. De ornithologische variant op de Bermuda Driehoek, zogezegd.

Adrenaline: Het bestaansrecht voor twitchers / soortenjagers.

Afbassen: Het fotograferen van vogels zoals alleen Bas van den Boogaard dat kan. Als in: "Hij heeft die Blako (zie onder) helemaal afgebast".

Afkortingen: Een favoriet tijdverdrijf onder vogelaars is het verzinnen van afkortingen van vogel- (maar ook: vogelaars-)namen. Aantal mogelijkheden is oneindig. Zo is Bidiwo het tijdschrift Birding World, een Blako is een **BLADKONING**, een **AMERIKAANSE GOUDPLEVIER** is een Amgopl, Mavla = Maasvlakte, Nobo = **NOORDSE BOSZANGER**, stofje = **STORMVOGELTJE** en wordt de **WITSTUITBARMSIJS** aangeduid met wistubasij.

Afmaken: Determinatie zeker stellen. Gebruikt als: "Aart heeft die **SLANGENAREND** afgemaakt".

Armchair-tick: Gebruikt als bij een split (de promotie van een ondersoort tot soort-niveau) iemand een soort op zijn/haar lijst mag bijschrijven, zonder daar op dat moment ook maar iets voor hoeven te doen.

Beukende trek: Waanzinnig goede land- of zeetrek. Leken en familie denken eerder aan eten als gesproken wordt over beukende trek.

Bijsoort: Andere goede soort die op dezelfde plek wordt gevonden als die waar veel vogelaars in eerste instantie op af zijn gekomen.

Birder: Fanatieke vogelaar met interesse voor bijzondere soorten.

Blocker: Goede soort op iemands lijst die andere vogelaars niet snel meer zullen zien (vanwege grote zeldzaamheid en/of omdat deze soort al heel lang niet meer in Nederland is waargenomen), bijvoorbeeld **STEPPEHOEN**. Wanneer deze soort dan wel door anderen wordt gezien, is 'ie daarmee "ge-unblocked".

Bosjes kloppen: Het grondig doorzoeken van boom- en struikgewas op de aanwezigheid van (bijzondere) vogels.

Chum: Stinkend mengsel van popcorn, visresten en visolie (in wisselende samenstelling) dat tijdens het vogelen op volle zee wordt gebruikt om zeevogels te lokken.

Claim: Aanspraak op een waarneming van een bepaalde vogelsoort: Vaak gebruikt als de juistheid van de determinatie in twijfel wordt getrokken. Ook als werkwoord te gebruiken: "Hij claimde een **GROENE BIJENETER**". Zie ook hieronder.

Claimangst: Niet tot identificatie van een zeldzame soort over durven gaan uit angst voor verkeerde determinatie.

Claimscheuren: Direct gaan rijden op een melding van een vogel, ook al is nog lang niet duidelijk of de determinatie wel correct is.

Cosmic Mind F*cker: Vogelsoort die zeer tot de verbeelding spreekt en waarbij het aanschouwen ervan tot het grootst denkbare genot leidt.

DBA-(st)er: Begunstiger van de Dutch Birding Association (DBA). Een belangrijk deel van de DBA-ers stelt zichzelf tot doel om in Nederland zoveel mogelijk soorten te zien, en is altijd op zoek naar bijzonder soorten.

Defensief vogelen: Vogelen op voor de hand liggende plekken, maar wel zodanig dat men zichzelf in een positie manoeuvreert om te reageren op meldingen van anderen. Gebaseerd op de waargebeurde anekdote dat vogelaars over de Afsluitdijk heen-en-weer gingen rijden om tijdig de boot naar Texel danwei Vlieland te kunnen halen indien dat nodig mocht zijn.

Dichttimmeren: (Bijna) alle soorten van een bepaalde familiegroep op de lijst hebben. Als in: "Hij heeft de **ZANDHOENDERS** dichtgetimmerd".

Dippen: Het missen van een zeldzaamheid die (kort) daarvoor nog aanwezig was.

Diptrip: Een tocht naar een andere kant van het land waarbij tenminste twee zeldzaamheden gemist werden.

Don Quichotten: In je eentje een gigantische oppervlakte aflopen, en zoeken naar leuke soorten waar weinig kans op is. Ook gebruikt wanneer een vogelaar in z'n eentje een onbekend gebied gaat afzoeken naar vogels.

DuBi: (Exemplaar van) het tijdschrift Dutch Birding. Gebruikt als: "Heb jij de nieuwe DuBi al binnen?"

De Specht

Westerblokker 132 A (schuin tegenover de Nadorst)
☎ (0229) 23 15 68

Nestkastenwerkplaats “De Specht” breidt zijn assortiment nog steeds uit. Behalve vogelkastjes in alle soorten, maten en varianten, zijn er ook zoogdierverblijven verkrijgbaar voor **EGEL** en vleermuis. Zelfs hotels voor insecten in allerlei vormen komen bij “De Specht” vandaan. Het observatiekastje voor solitair levende bijen en wespjes hangt al op tientallen plekken in heel Nederland. We zijn trouwens benieuwd naar ervaringen met dit kastje waarin plastic buisjes zijn toegepast. Momenteel gaat een discussie door het land of glas niet beter is, omdat de dieren (larven) in plastic niet overleven. Daarom graag meldingen van uitgekomen bijen of wespen uit plastic buisjes!

Ook in grote oplage gaan de kasten voor **STEENUILEN** en **KERKUILEN**. Voor de landelijke werkgroepen leverde “De Specht” al enkele honderden kasten en daar kwamen onlangs nog 200 bij. Ook een demokast met camera is geïnstalleerd. De nme-centra in onze regio hebben “De Specht” inmiddels ook in hun netwerk omarmd. Speciaal voor het werken met de jeugd is er een eenvoudig bouwpakket voor een vogelnestkast ontworpen. Tegen bodemprijs wordt dit beschikbaar gesteld.

Uit milieu-overwegingen werkt “De Specht” zoveel mogelijk met afgedankt materiaal. Vooral dankzij bijdragen van Douwe Greydanus is de houtvoorraad af en toe goed op peil. Ook de gift van SBB in de vorm van stammen voor insectenhôtels is welkom. Maar aanbod van afvalverpakkingshout of gevelde stammetjes (ø tot 15 cm) uit de tuin wordt op prijs gesteld.

Egelkast

En als het in het komend winterhalfjaar tijd wordt om de vogels te voeren dan zijn bij De Specht allerlei modellen voor een leuke prijs te koop.

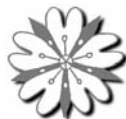
Evert Kunst

Kijk ook op www.knnv.nl/hoorn

**decembertip:
wat geef je iemand die alles al heeft?
Een Specht-product!**

De Hoornbloem

Dorpsstraat 10A, 1689 EV Zwaag,
☎ (0229) 23 04 19, e-mail: dehoornbloem@hoorn.knnv.nl

Het zomerseizoen was weer goed gevuld met allerlei activiteiten. Het Noordhollands Dagblad organiseerde een etappewandeling over de Omringdijk t.g.v. de 25-jarige monumentstatus. KNNV'ers verleenden bij 2 etappes hun medewerking door het vertellen over natuur en landschap ter plekke. Ook op de vogelkijkdag i.s.m. Landschap Noord-Holland bij de waterberging Twisk kwamen tientallen KNNV'ers en belangstellenden af.

De maandelijkse wandelingen vanaf "De Breek" (elke tweede zondag om 11:00 uur) waaraan ook de KNNV haar medewerking verleent, trekken nog geen grote aantallen deelnemers. Behalve kennismaken met de bijzondere natuur en landschap van de Zeevang, biedt die wandeling dijken en pontjes, en een bezoek aan het biologisch-dynamisch veebedrijf van Jan Vrolijk (de Klaverhoeve).

Heel veel bezoek (8.000 mensen) trok weer het Vogelfestival in Flevoland. De kraam van onze afdeling had ook veel belangstelling en de bemanning kon met voldoening terugkijken op een zeer geslaagd weekend (de prijzen van de festivalpuzzel - mooie verrekijkers - gingen deze keer naar Mario Enden en Ina Marbus).

Op de thuisbasis is het routinewerk van zaden oogsten, drogen, schonen, inpakken alweer enige tijd opgestart. Sterk motiverend en hartverwarmend is de toenemende support van diverse KNNV'ers die zaden leveren, van kleine zakjes tot hele schoongemaakte partijen aan toe. Dat soort aanvulling is heel erg welkom!

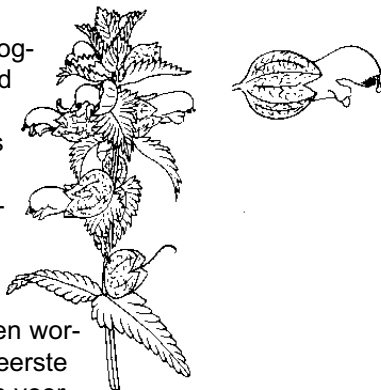
Niettemin blijft hier een flinke partij zakken en tassen te drogen hangen die nog verwerkt moeten worden. Alle hulp is daarbij mooi meegenomen! De eerste werkmiddagen zijn al geweest. De volgende data voor de oogstploeg zijn:

woensdagmiddag 1, 8 en 29 oktober, 19 en 26 november, vanaf 13:30 uur.

Kom gerust eens een keer proberen of dit werk wat voor jou is.

Komend voorjaar in februari start onze KNNV-afdeling i.s.m. De Cirkel in Abbekerk een cursus **NATUURLIJK TUINIEREN**: 6 dinsdagavonden en 2 excursies. Kijk op www.decirkelabbekerk.nl

Wie nog een mooie **VELDAGENDA 2009** (uitgave KNNV) voor een speciaal tarief van € 7,50 wil ontvangen moet er snel bij zijn. Bestel hem bij "De Hoornbloem".

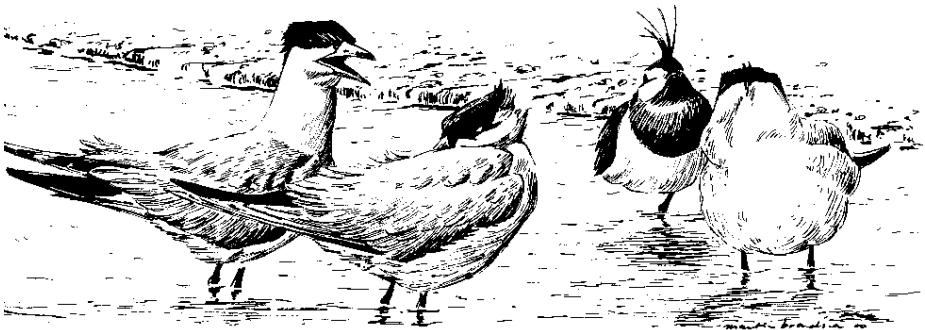
Bijzondere waarnemingen

Kees Luyckx belde mij op en vertelde dat hij in zijn tuin op het Grote Oost een **GRAUWE VLEGENVANGER** had zitten op 15 september. De dagen ervoor lieten **TJIFTJAF** en **FITIS** zich regelmatig zien.

Ad Robeek heeft de afgelopen tijd weer het een en ander bij elkaar gezien. Een korte opsomming:

Op 5 juli zag hij een **VROEGE GLAZENMAKER** in het Streekbos en helaas trof hij op 14 juli een dode (aangereden) **WEZEL** aan op de Raadhuislaan in Grootebroek. 24 augustus was de dag dat hij in het park van Lutjebroek een **BONT ZANDOGJE** zag vliegen en in de Lutjebroeker Weel zag hij op 29 augustus een **PURPERREIGER**. Op de Vooroever op 31 augustus zag hij 6 **DODAARSJES**, 25 **SMIENTEN**, 14 **PIJLSTAARTEN**, 60 **WINTERTALINGEN**, 25 **ZWARTE STERNEN** en 30 **PUTTERS** en in Lutjebroek vloog een **BOOMBLAUWTJE**. Op 2 september waren er de eerste bloemen in de **WINTERJASMIJN** te zien in Lutjebroek(!). 4 **PATRIJZEN** lieten zich zien op 7 september nabij viaduct Tolweg Hoogkarspel. De Lutjebroeker Weel was op 9 september goed voor 20 **SMIENTEN**, 6 **WINTERTALINGEN**, 1 **BRUINE KIEKENDIEVEN**, 1 **HAVIK**, 2 **SPERWERS**, 2 **WATERRALLEN**, 3 **ZWARTE STERNEN**, 1 **IJSVOGEL** en 2 **BAARDMANNETJES**. De Vooroever leverde op 14 september 8 **DODAAZEN**, 19 **LEPELAARS**, 30 **PIJLSTAARTEN**, 4 **ZOMERTALINGEN**, 1 **BRUINE KIEKENDIEF**, 2 **WATERRALLEN** en 2 **WITGATJES** op. Bij Lutjebroeker Weel zat een **IJSVOGEL** en in Lutjebroek vloog een **CITROENVLINDER**.

Freek Musman post nog steeds bij De Nek en had daar op 26 juni een **ZOMERTORTEL**. **LACHSTERNEN** kwamen langsvliegen op 29 juni en 1 juli. Op 22 juli zag Freek een **KERKUIL** vliegen in Schellinkhout en op de 25ste kwamen er **AALSCHOLVERS** langs. Op zich niet zo gek bij De Nek maar 7.000 van deze vogels doet de zon verbleken. Op 26 juli kwam er een **PURPERREIGER** langs en op de 28ste acht **ROSSE GRUTTO's**. Een **ORTOLAAAN** liet zich horen op de 29ste. 7 Augustus was de dag dat een **PORSELEINHOEN** zich liet horen bij De Nek en de dag daarna vloog er een **VELDUIL**. Een **GROTE ZILVERREIGER** kwam langs op de 20ste en twee **REUZENSTERNEN** lieten zich zien op 28 augustus. De dag daarna

was het de beurt aan een **DRIETEENSTRANDLOPER** en op 30 en 31 augustus kwamen er twee **WESPENDEIEVEN** langs, elke dag 1. Op de 31ste waren ook een **VISAREND** en 3 **TEMMINCK'S STRANDLOPERS** van de partij.

Op 5 september kwam er weer een **REUZENSTERN** langs en op 8 september claimt Freek een **POELSNIP**. Later zijn er op internet foto's geplaatst van-waarschijnlijk-hetzelfde beest maar de mensen aldaar waren van mening dat het beest op de foto een **WATERSNIP** was. Dezelfde dag vloog er ook een **SMELLEKEN** langs evenals twee **MIDDELSTE ZAAGBEKKEN**. Op 10 september was het de beurt aan een **DWERGSTERN** en op de 11de vloegen er twee **WESPENDEIEVEN** langs evenals twee **GRUTTO's** en een **BEFLIJSTER**. Op 13 september liet een **GROTE ZILVERREIGER** zich noteren en de dag daarna wederom een **VISAREND**. De 18de was er een **KOEKOEK** die opviel.

Jan Vlaming meldde ons dat op 24 juli in Hoogkarspel een **KONINGINNEPAGE** kwam aanvliegen. Arie Ruiters meldde mij een vondst van een dood **IJSVOGELTJE** in een tuin aan de Gildeweg in Oosterblokker. Jammer van deze mooie vogel... Douwe vertelde dat de **STEENUILEN** in zijn gebied nog steeds aanwezig zijn maar een aantal worden toch bedreigd. Hun huis staat op de nominatie om te worden gesloopt en plaats te maken voor kas-sen. De problematiek is bekend bij de Steenuilenwerkgroep.

Koninginnepage

Natuurgidsencursus

In januari 2009 start er een natuurgidsencursus die duurt t/m juni 2010. Deze cursus is bestemd voor geïnteresseerden die bereid zijn om zich in te zetten om de doelstelling van het IVN te verwezenlijken. Vooropleiding is niet vereist.

Doel: kennis opdoen en vaardigheden leren waarmee activiteiten op gebied van natuur en milieueducatie kunnen worden ontplooid.

Onderdelen van de cursus zijn: natuur in eigen omgeving, systematiek flora en fauna, ecologie, landschap NH, mens en milieu, vrijwilligerswerk in de afdelling.

Van de cursisten wordt verwacht dat zij zich m.b.v. lesmateriaal en opdrachten voorbereiden op de lessen. Zij zijn tijdens de cursus betrokken bij een zelf gekozen IVN-werkgroep waardoor zij thuisraken in het vrijwilligerswerk. Ook wordt verwacht dat zij gedurende de cursus, in groepsverband, een natuurgebiedje in hun omgeving observeren en daarover in een gezamenlijke presentatie verslag uitbrengen.

Anmelden: IVN West-Friesland, Veilingsweg 19, 1611 BN Bovenkarspel (0228) 52 04 86 of www.ivn-westfriesland.nl

Bestuur

- Voorzitter** : M. Kleij, Lijndraaier 149, 1625 ZV Hoorn,
 ☎ (0229) 23 05 24, e-mail: mkleij@hetnet.nl
- Secretaris** : E.J. Baars, Yellowlaan 24, 1695 HV Blokker,
 ☎ (0229) 24 95 46, e-mail: secretaris@hoorn.knnv.nl
- Nat. hist. secr.** : J.P. de Krijger, Weidemolen 98, 1622 KE Hoorn,
 ☎ (0229) 23 97 24, e-mail: n.h.secretaris@hoorn.knnv.nl
- Penningm. & Ledenadm.** : A. Roobeek, P.J. Jongstraat 176, 1614 LK Lutjebroek ☎ (0228) 51 59 55,
 e-mail: penningmeester@hoorn.knnv.nl, Postgiro: 3553986
- Leden** : A.L. ter Horst, Dorpsstraat 59, 1713 HB Obdam,
 ☎ (0226) 45 29 90, e-mail: anneloes59@planet.nl
 T. Horstman-Kooijman, James Grievelaan 6, 1695 HX Blokker,
 ☎ (0229) 23 53 35
 C. van der Velden, Dukaat 29, 1628 PP Hoorn,
 ☎ (0229) 23 19 10, e-mail: cor.vdvelden@wxs.nl
 E. de Vroome, Veenrug 17, 1687 WN Wognum,
 ☎ (0229) 57 10 78, e-mail: de.vroome@quicknet.nl
- Erevoorzitter** : J.A. Marbus, Dorpsstraat 10A, 1689 EV Zwaag,
 ☎ (0229) 23 04 19, e-mail: dehoornbloem@hoorn.knnv.nl

Coördinatoren

- Plantenwerkgroep** : Anneloes ter Horst, Dorpsstraat 59, 1713 HB Obdam,
 ☎ (0226) 45 29 90, e-mail: anneloes59@planet.nl
- Vogelwerkgroep** : Douwe Greydanus, Julianastraat 9, 1619 XG Andijk,
 ☎ (0228) 72 01 19, e-mail: d.greydanus@quicknet.nl
- Vlinderwerkgroep** : Henny van der Groep, Yellowlaan 24, 1695 HV Blokker,
 ☎ (0229) 24 95 46, e-mail: info@hoorn.knnv.nl

AANMELDINGSFORMULIER – S.V.P. INLEVEREN BIJ HET BESTUUR.

Ondergetekende meldt zich aan als:

- KNNV-lid (1 persoon € 24,50 per jaar)
- Gezinslid (meer dan 1 persoon op hetzelfde adres € 30,85 per jaar)

dhr./mevr.: voorletter(s) : ..... achternaam: .....

geboortejaar : ..... telefoon : .....

adres : .....

postcode + woonplaats : .....

specialiteiten of interesse: .....

naam huisgenoot : .....

geboortejaar : .....

specialiteit of interesse : .....

NATUURLIEFHEDER?

Enthousiast over mooie dingen die u in de natuur ontdekt heeft en wilt u die ervaring graag met anderen delen?

Of vindt u het buiten prachtig maar zou u wel wat meer willen weten over dat landschap, zo'n plant of dier.....

DOE DAN MEE MET DE KNNV! DE VERENIGING VOOR VELDBIOLOGIE.

Het is een club van actieve natuurliefhebbers.

Zo veelzijdig als de natuur, zo veel zijn de activiteiten van de KNNV!

Naast het programma van de plaatselijke/regionale afdelingen biedt de landelijke organisatie o.a.:

- het verenigingsblad Natura (6x per jaar)*
- kampen en reizen*
- allerlei werkgroepen (o.a. landschap, korstmossen)*
- publikaties voor ledenprijs*

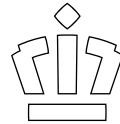
**Het landelijk bureau is te bereiken op
Boulevard 12, 3707 BM Zeist
☎ 030 - 231 47 97**

WILT U "HET HOORNBLAD" VAKER ONTVANGEN?

Gebruik dan de bon op pagina 31 en wordt lid van de KNNV-afdeling Hoorn/West-Friesland. U bent dan ook automatisch lid van de landelijke KNNV. Het kost u slechts € 24,50 per jaar.

Opzegging van het lidmaatschap melden voor 1 november bij de ledenadministratie van de afdeling.

DRUKWERK

TNT Post
Port betaald
Port Payé
Pays-Bas

AAN:

Afz. Ledenadm. KNNV
A. Roobeek, P.J. Jongstraat 176, 1614 LK Lutjebroek ☎ (0228) 51 59 55